

Nr 592

Av fröken Karlsson och herr Wennerfors, *angående delningstalen för elevantalet i grundskolan.*

En minskning av klasserna i grundskolan har av samtliga berörda parter betecknats som en av de betydelsefullaste åtgärderna i strävan att förverkliga en bra skola. De stora klasser som hittills varit regel har med säkerhet lagt hinder i vägen för många lärare att individualisera sin undervisning. I klasser med litet elevantal främjas en på personlig kontakt mellan lärare och elev framvuxen god klassanda och arbetsdisciplin. För att nå därhän får elevantalet inte vara större än att läraren har tillfälle att ta hänsyn till varje elevs egenart och möjligheter. Då först blir det ett riktigt och gott samarbete mellan lärare och elev.

Viktigt är också att färre elever i klassen möjliggör ett gott samarbete mellan skola och hem i de enskilda fallen. Detta samarbete har med rätta tillmätts stor betydelse för framtidens skola. En nära nog självklar konsekvens av ett minskat antal elever per klass är en förbättring i disciplinsituationen. Det bör erinras om att disciplinläget i den obligatoriska skolan för närvarande inger starka bekymmer. Det stora antalet elever per klass och de växande skolenheterna bidrar till att skapa en anonymitet kring de enskilda individerna som befordrar upplösningstendenser i disciplinläget.

Det kan alltid diskuteras var gränsen bör gå i fråga om elevantalet i klassen. Alldeles uppenbart ger emellertid erfarenheterna från klasser med 30 elever och däröver klart belägg för att undervisningssituationen inte är tillfredsställande. För grundskolan gäller delningstalet 25 på lågstadiet och delningstalet 30 på mellanstadiet och högstadiet. Mot bakgrund av den ofta deklarerade uppfattningen att ett sänkt elevantal är en grundförutsättning för en bra skola förefaller den gällande målsättningen i fråga om klassernas storlek i grundskolan otillfredsställande. Önskvärt vore givetvis att elevantalet per klass redan nu kunde sänkas över hela linjen så att det kunde garanteras att delningstalet i samtliga klasser bleve 25. Både de stora kostnaderna härför och lärarbristen hindrar emellertid reformens snara genomförande.

I nuläget tvingas man följaktligen att prioritera insatserna så, att relativt sett viktigare avsnitt först tillgodoses. På den grunden bedömer vi en sänkning av elevantalet på mellanstadiet såsom mest angelägen, inte minst därför att de skolår som mellanstadiet tillsammans med lågstadiet omfattar är grundläggande för barnets personlighetsdanning. Det är den tid då behovet av fast individuell ledning är särskilt stort. Därtill kommer att samma delningstal för lågstadium och mellanstadium skulle betyda

att klasserna kunde hållas samman utan splittring i skarven mellan de båda stadierna. Detta är särskilt angeläget i denna ålder då eleverna är synnerligen känsliga för förändringar i arbetsmiljön.

Beträffande stora delar av den svenska landsbygden kommer rekryteringsområdet för en organisatoriskt sammanhållen grundskola att bli mycket vidsträckt. Detta gäller icke endast högstadiet utan även låg- och mellanstadierna. Detta förhållande medför för barnens del tröttande och tidsödande resor till och från skolan. Den medicinska sakkunskapen har med skärpa vänt sig emot de påfrestningar som långa skolresor innebär för skolbarn, speciellt då dessa resor företas med bil och buss.

De stora skolenheterna med anhopning av ett stort antal elever i samma skola har också mer och mer kommit att uppfattas som en negativ faktor såväl för elevernas fostran som för deras trevnad. Glesbygdsbarnens skolgång kommer dessutom vid koncentration av skolan till centralorter att äga rum i en annan miljö än i barnens vanliga. Detta betyder bl. a. att deras kontakt med hembygden bryts. För barnen på stora delar av vår landsbygd utgör detta förhållande en psykisk påfrestning.

Glesbygdsskolornas sämre utgångsläge i fråga om befolkningsunderlag och avstånd måste motverkas genom att man ställer dessa i ett gynnsammare läge då det gäller antalet elever i klasserna. Vilka normer som bör tillämpas kan vara föremål för olika bedömning beroende på lokala förhållanden. Förändringar som tid efter annan inträffar i befolkningssituationen på en plats bör kunna beaktas. Det finns all anledning att hålla möjligheterna öppna för tillämpning av lägre delningstal i glesbygdsskolornas klasser än i tätortsskolornas.

Med stöd av ovanstående hemställes,

att riksdagen måtte

dels besluta att delningstalet på grundskolans mellanstadium skall vara 25 i stället för nu gällande 30,

dels uttala att målsättningen för Kungl. Maj:ts och vederbörande skolmyndigheters planering skall vara en under perioden t. o. m. läsåret 1970/71 genomförd, successiv och ytterligare sänkning av delningstalen för elevantalet i klasserna på grundskolans alla stadier så att ovan nämnda läsår i samtliga klasser inom grundskolan delningstalet 25 normalt icke får överskridas i någon klass,

dels besluta att kommuner i glesbygderna skall ha rätt att tillämpa lägre delningstal med avseende på elevantalet i klasserna än som eljest gäller,

dels ock besluta att anvisa de medel som erfordras i anledning av ovanstående yrkanden.

Stockholm den 26 januari 1964

Eva Karlsson

Alf Wennerfors